

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2018. november 14.*ⁱ

„Tagállami kötelezettségszegés – Állami támogatások – Jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősített támogatások – Visszatérítetési kötelezettség – A Bíróság kötelezettségszegést megállapító ítélete – Polgári és katonai célú tevékenységeket is végző vállalkozás – A végrehajtás elmaradása – A tagállam alapvető biztonsági érdekei – Az EUMSZ 346. cikk (1) bekezdésének b) pontja – Pénzügyi szankciók – Kényszerítő bírság – Átalányösszeg – Fizetési képesség – »n« tényező – A fizetőképesség értékelésének alapját képező tényezők – Bruttó hazai termék – A tagállamot az Európai Unió Tanácsában megillető szavazatok súlyozása – Új szavazási szabály a Tanácsban”

A C-93/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt 2017. február 22-én

az **Európai Bizottság** (képviselik: A. Bouchagiar és B. Stromsky, meghatalmazotti minőségben)

felperesnek

a **Görög Köztársaság** (képviselik: K. Boskovits és A. Samoni-Rantou, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, az első tanács elnökeként eljárva, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (előadó), C. G. Fernlund és S. Rodin bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: R. Schiano tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. március 15-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2018. május 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: görög.

Ítéletet

- 1 Keresetében az Európai Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:
 - állapítsa meg, hogy a Görög Köztársaság – mivel nem fogadta el a 2012. június 28-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-485/10, nem tették közzé, a továbbiakban: kötelezettségszegést megállapító ítélet, EU:C:2012:395) végrehajtásához szükséges intézkedéseket – nem teljesítette az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdése alapján rá háruló kötelezettségeket;
 - kötelezze a Görög Köztársaságot, hogy a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak végrehajtásával kapcsolatos késedelem minden egyes napjára fizessen meg a Bizottságnak a jelen ügyben való határozathozatal napjától a kötelezettségszegést megállapító ítéletnek való megfelelés napjáig napi 34 974 euró kényszerítő bírságot;
 - kötelezze a Görög Köztársaságot, hogy fizessen meg a Bizottságnak egy átalányösszeget, amelynek összege 3828 euró napi összeg, valamint a 2012. június 28. i ítélet kihirdetésének napja és a jogsértés abbahagyásának napja, illetve – ennek hiánya esetén – a jelen ügyben hozott ítélet kihirdetésének napja között eltelt napok számának szorzatából adódik, és
 - a Görög Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.

Jogi háttér

- 2 Az EUMSZ 346. cikk (1) bekezdésének b) pontja az alábbiak szerint rendelkezik:

„A Szerződések rendelkezései nem zárják ki a következő szabályok alkalmazását:

[...]

- b) a tagállamok megtehetik az alapvető biztonsági érdekeik védelme érdekében általuk szükségesnek tartott, fegyverek, lőszeres és hadianyagok előállításával vagy kereskedelmével kapcsolatos intézkedéseket; ezek az intézkedések nem befolyásolhatják hátrányosan a belső piacon belüli versenyfeltételeket a nem kifejezetten katonai célokra szánt termékek tekintetében.”

A jogvita előzményei

- 3 A skaramagkasi (Görögország) székhelyű Hellenic Shipyards SA (Ellinika Nafpigeia AE, a továbbiakban: ENAE) egy görög polgári és katonai hajógyár tulajdonosa, amely katonai hajók építésére szakosodott. Az 1985. év folyamán az ENAE beszüntette tevékenységét, és felszámolás alá került. 1985. szeptemberében az Elliniki Trapeza Viomichanikis Anaptixeos AE (a továbbiakban: ETVA), a görög állam tulajdonában álló görög bank megszerezte az ENAE-t. 1995. szeptember 18-án az ENAE részvényeinek 49%-át értékesítette az említett vállalkozás munkavállalói részére.
- 4 Az 1998. év során a Görög Köztársaság a tengeralattjáró-flottájának korszerűsítésére irányuló terv keretében „Archimedes” elnevezésű szerződést kötött az ENAE-vel három „HDW osztály 214” tengeralattjáró, valamint esetlegesen egy negyedik tengeralattjáró építésére vonatkozóan, valamint egy „Neptune II” elnevezésű szerződést három „HDW osztály 209” tengeralattjáró korszerűsítése tárgyában.
- 5 A Görög Köztársaság 2001-ben döntött az ENAE privatizációjáról. 2001. október 11-én az ENAE részvényeinek adásvételére vonatkozó megállapodást kötöttek egyfelől az ETVA és az ENAE munkavállalói, másfelől pedig a Howaldtswerke-Deutsche Werft GmbH (a továbbiakban: HDW) és a

Ferrostaal AG által alkotott konzorcium (a továbbiakban együttesen: HDW-Ferrostaal). A HDW-Ferrostaal a HDW és a Ferrostaal egyenlő részesedésével létrehozta a Greek Naval Shipyard Holdingot (a továbbiakban: Elliniki Nafpigokataskevastiki AE Chartofylakeiou, a továbbiakban: GNSH) az ENAE-ben fennálló részesedésük kezelése céljából.

- 6 2005 januárjában a ThyssenKrupp AG felvásárolta a HDW-t. 2005 novemberében a ThyssenKrupp megszerezte a Ferrostaal tulajdonában lévő GNSH részvényeket. Ettől az időponttól kezdve tehát a ThyssenKrupp rendelkezett az ENAE valamennyi részvényével és az ENAE feletti irányítással. A GNSH-t és az ENAE-t a ThyssenKrupp Marine Systems AG-ba, a ThyssenKrupp katonai hajók rendszereire és speciális kereskedelmi hajókra szakosodott részlegébe integrálták.
- 7 Ebben az összefüggésben a Görög Köztársaság az 1996 és 2003 közötti időszakban több intézkedést is hozott az ENAE-nek nyújtott tőkejuttatásokról, garanciákról és hitelekről, amelyek tárgyában az Európai Unió Tanácsa és a Bizottság több határozatot fogadott el.
- 8 2008. július 2-án a Bizottság elfogadta a Görögország által a Hellenic Shipyards AE vállalat javára nyújtott C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 és CP 133/05) támogatásról szóló, 2008. július 2-i 2009/610/EK bizottsági határozatot (HL 2009. L 225., 104. o.), amelynek 2., 3., 8., 9. és 11–15. cikke úgy rendelkezik, hogy ezek az intézkedések a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásnak minősülnek.
- 9 E határozat 5. és 6. cikkének megfelelően az e cikkekben meghatározott támogatásokat, noha a Bizottság korábban engedélyezte őket, visszaélészerűen használták fel, és ezért azokat vissza kell téríteni.
- 10 A 2009/610 határozat 16. cikke értelmében az ETVA által a HDW-Ferrostaalnak nyújtott kártalanítási garancia – amelynek értelmében az ETVA kártalanítja a HDW-Ferrostaalt minden olyan állami támogatásért, amelyet visszatérítenek az ENAE-vel – olyan támogatás, amelynek alkalmazására az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésével került sor, és amely nem egyeztethető össze a belső piaccal. Következésképpen e garanciát azonnali hatállyal meg kell szüntetni.
- 11 Miután megállapította, hogy a visszatérítendő támogatások kizárólag az ENAE polgári célú tevékenységének javát szolgálták, a Bizottság ugyanezen határozat 17. pontjában úgy határozott, hogy ezeket a támogatásokat e társaságnak a polgári célú tevékenységeivel összefüggő eszközeiből kell visszatéríteni.
- 12 A 2009/610 határozat 18. cikke kötelezi a Görög Köztársaságot arra, hogy intézkedjen az e határozat 2., 3., 5., 6., 8., 9. és 11–15. cikkében meghatározott támogatások azonnali hatályú visszatérítése iránt. E 18. cikk szerint a Görög Köztársaságnak meg kell hoznia az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy e határozat a róla szóló értesítés napjától, azaz 2008. augusztus 13-tól számított négy hónapon belül végrehajtásra kerüljön.
- 13 Az ENAE nehéz gazdasági helyzetére tekintettel a Görög Köztársaság arra hivatkozott, hogy a szóban forgó támogatások teljes visszatérítése e társaság fizetéseképtelenségét eredményezheti, és ez befolyásolhatja a katonai tevékenységeit, a „HDW osztály 214” és „HDW osztály 209” tengeralattjárók építését és korszerűsítését is beleértve, és ezáltal sértheti a Görög Köztársaságnak az EUMSZ 346. cikk szerinti alapvető biztonsági érdekekeit. Ezen esetleges helyzet elkerülése érdekében a Bizottság, a Görög Köztársaság és az ENAE által a 2010. júniustól októberig terjedő időszakban folytatott tárgyalásokat, valamint az ENAE és a Görög Köztársaság 2010. október 27-én, illetve 29-én kelt,

kötelezettségvállalást tartalmazó leveleit követően megállapodásra jutottak, amely szerint a 2009/610 határozatot úgy kell tekinteni, mint amelyet megfelelően hajtottak végre, feltéve hogy tiszteletben tartják az alábbi kötelezettségvállalásokat:

- az ENAE polgári célú tevékenységeinek 2010. október 1-jétől számított tizenöt éves időtartamra történő megszakítása;
 - Az ENAE értékeseíti a polgári tevékenységeivel összefüggő eszközöket, és az ebből származó összeget megfizeti a görög hatóságok számára. Amennyiben az árverések nem eredményezik a polgári célú eszközök egészének vagy azok egy részének az értékesítését, az ENAE azokat a szóban forgó támogatás visszatérítésére irányuló kötelezettségének alternatív teljesítése címén átruhazza a görög államra. Ebben az esetben a görög államnak gondoskodnia kell arról, hogy az ENAE vagy annak jelenlegi részvényese, illetve a fent említett tizenöt éves időszakban az e társaságban részvényt szerző személy ne szerezhesse meg újra az említett eszközök valamelyikét;
 - Az ENAE lemond a szárazdokk koncessziójáról, amelynek használata nem szükséges a katonai tevékenységei megvalósításához. A görög állam gondoskodik arról, hogy ezt a koncessziót és az azzal érintett területet az ENAE vagy jelenlegi részvényesei, illetve a fent említett tizenöt éves időszakban e társaságban részvényt szerző személy ne szerezhesse meg újra;
 - Az ENAE lemond a 2009/610 határozat 16. cikkében szereplő kártalanítási garanciáról, és nem indít eljárást e garancia alapján vagy ezzel kapcsolatban. A Görög Köztársaságnak minden igazságszolgáltatási fórum vagy alternatív vitarendezési testület előtt hivatkoznia kell e garancia semmisségére;
 - A Görög Köztársaság a kötelezettségvállalások listájának a Bizottság általi elfogadását követő hat hónapon belül igazolja ez utóbbi felé a szárazdokk görög állam részére történő visszaadását, és naprakész tájékoztatást nyújt be részére az ENAE polgári célú eszközeinek árverési értékesítéseiről. Emellett a Görög Köztársaság évente tájékoztatja a Bizottságot az összeegyeztethetetlen támogatások visszatérítésének előrehaladásáról, ennek keretében igazolja, hogy az ENAE nem folytatja tovább polgári tevékenységeit, tájékoztatást ad a görög államnak visszaadott eszközök tulajdoni viszonyairól és használatáról, valamint a szárazdokk-koncesszióval érintett földterület használatáról.
- 14 2010. október 8-án a Bizottság, miután úgy vélte, hogy a Görög Köztársaság nem teljesítette a 2009/610 határozat alapján fennálló kötelezettségeit, az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése alapján kötelezettségzegés megállapítása iránt keresetet nyújtott be a Görög Köztársaság ellen annak megállapítása céljából, hogy az utóbbi az előírt határidőn belül nem hozta meg az e határozatban foglalt teljesítéséhez szükséges intézkedéseket.
- 15 2010. december 1-jei levelében a Bizottság arról tájékoztatta Görögországot, hogy abban az esetben, ha a jelen ítélet 13. pontjában felsorolt kötelezettségvállalásokat ténylegesen végrehajtják, a Bizottság úgy tekinti, hogy a 2009/610 határozatot teljes mértékben végrehajtották. Ezen intézmény e levélben pontosította, hogy az ENAE polgári célú tevékenységeire szolgáló eszközeit az említett levéltől számított hat hónapon belül értékesíteni kell, vagy a görög állam részére át kell adni.
- 16 2012. június 28-én a Bíróság a kötelezettségzegést megállapító ítéletében kimondta, hogy a Görög Köztársaság – mivel az előírt határidőn belül nem tette meg a 2009/610 határozat végrehajtásához szükséges valamennyi intézkedést, és mivel az előírt határidőn belül nem terjesztette a Bizottság elé az e határozat 19. cikkében felsorolt információkat – nem teljesítette az említett határozat 2., 3., 5., 6., 8., 9. és 11–19. cikkéből eredő kötelezettségeit.

A pert megelőző eljárás

- 17 A kötelezettségzegést megállapító ítélet kihirdetését követően több levélváltásra került sor a Bizottság szolgálatai és a görög hatóságok között az összeegyeztethetetlen támogatások visszatéríttetésének előrehaladásáról.
- 18 A görög parlament ezen összefüggésben elfogadta 4099/2012. sz. törvényt, amely 2012. december 20-án lépett hatályba. E törvény 169. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy „[a] jelen törvény hatálybalépésétől kezdődően a [...] 2032/1995. sz. törvénynek a 2941/2011. sz. törvény 6. cikkének (1) bekezdésével kiegészített 1. cikkének (15) bekezdésében az [ENAE] számára biztosított kizárólagos használathoz való jog, a [jelen törvény I. mellékletében közzétett térképen] feltüntetett állami tulajdonú ABK 266 földterület [...] (216 663,985 m² alapterületű) része, valamint a fent említett állami tulajdonú ABK előtt található part menti terület vonatkozásában megszűnik.”
- 19 2013. január 11-én az ENAE és annak akkori tulajdonosai kártérítési keresetet indítottak a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Nemzetközi választottbírósága (a továbbiakban: a CCI választottbírósága) előtt a Görög Köztársaság ellen, először is a 2010 márciusában a Görög Köztársaság, az ENAE, a HDW, a ThyssenKrupp és a 2009-ben a ThyssenKrupp tulajdonában lévő ENAE részvények 75,1%-át megszerző Abu Dhabi Mar LLC között létrejött keretmegállapodás (*Framework Agreement*) állítólagos megsértése miatt, amelynek 11. cikke utalt a Görög Köztársaságnak az állami támogatás visszatéríttetésére vonatkozó kötelezettségére, másodsor a fenti keretmegállapodás felei között létrejött végrehajtási megállapodás (*Implementation Agreement*) állítólagos megsértése miatt, amely az „Archimedes” és a „Neptune II” szerződés végrehajtásával kapcsolatos viták rendezésére vonatkozott, harmadszor pedig az e megállapodások keretében megkötött, a tengeralattjárók építésére és korszerűsítésére vonatkozóan megkötött szerződések állítólagos megsértése miatt. 2014. április 23-án a Görög Köztársaság szintén kártérítési keresetet indított a CCI választottbírósága előtt az ENAE és annak részvényesei ellen a végrehajtási megállapodás és a tengeralattjárók építésére és korszerűsítésére vonatkozó szerződések, és különösen annak a kötelezettségnek a megsértése miatt, hogy a tengeralattjárókat az előírt feltételekkel és határidőkön belül leszállítsák.
- 20 A görög parlament ezenkívül elfogadta a 4237/2014. sz. törvényt, amely 2014. február 12-én lépett hatályba, és amelynek 12. cikke kimondja, hogy a Görög Köztársaság nemzetbiztonsági érdekeire tekintettel az ENAE ingó és ingatlan vagyona elleni végrehajtás minden formáját fel kell függeszteni.
- 21 A Görög Köztársaság a 2014. április 14-én hatályba lépett 4258/2014. sz. törvény 26. cikkével a haditengerészethez rendelte a tengeralattjárók építésére és korszerűsítésére vonatkozó projektet azon körülmény folytán, hogy az ENAE nem tartotta be az arra vonatkozó szerződéses kötelezettségeit, hogy biztosítsa a honvédelemhez és a nemzetbiztonsághoz szükséges működési kapacitást. Ez a rendelkezés azt is előírta, hogy a haditengerészet a tengeralattjárókon a munkálatokat ellentételezés nélkül az ENAE létesítményeiben végzi, és a munkavállalók munkájának díjazása címén megfizeti a munkabéreket és a szociális járulékokat.
- 22 2014. november 27-én a Bizottság, miután megállapította, hogy a 2009/610 határozat nem került végrehajtásra, az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdésének megfelelően felszólító levelet küldött a görög hatóságoknak, amelyben két hónapos határidőt adott a végrehajtásra.
- 23 Felszólító levelében a Bizottság megállapította, hogy a görög hatóságok nem térítették vissza az összeegyeztethetetlen támogatások összegét, és nem adtak tájékoztatást a 2009/610 határozat végrehajtásáról.
- 24 A görög hatóságok 2015. január 23-i levelükkel adtak választ a felszólító levélre. Egyfelől az ENAE hátráltató hozzáállására és a 2010. december 1-jei levélben megismételt kötelezettségvállalások végrehajtásával kapcsolatos együttműködésének teljes hiányára hivatkoztak. Másfelől arra hivatkoztak,

hogyan az ENAE-nek további 18–20 hónapon keresztül működőképesnek kell maradnia ahhoz, hogy a haditengerészet az ENAE létesítményeiben befejezhesse az „Arkhimédész” és a „Neptunusz II” szerződésben meghatározott tengeralattjáró-építési és -korszerűsítési munkákat.

- 25 2015. december 4-én a görög hatóságok a visszatérítendő összeg hozzávetőlegesen 80%-a, azaz 523 352 889,23 euró visszatérítésére irányuló fizetési meghagyást küldtek az ENAE-nek, amely összeg tartalmazta a 2015. november 30-ig számított kamatokat is. 2016. február 5-én az ENAE keresetet nyújtott be a Dioikitiko Protodikeio Athinon (athéni elsőfokú egyesbíróság, Görögország) előtt a fenti fizetési meghagyás megsemmisítése iránt. 2016 márciusában a görög adóhatóságok elfogadták a fenti fizetési meghagyás végrehajtási aktusait. 2016. április 13-án az ENAE kifogást nyújtott be ugyanezen bíróság előtt az említett végrehajtási jogi aktusokkal szemben. 2016. május 23-án az ENAE kérelmeket nyújtott be az említett bíróság előtt a fenti jogi aktusok végrehajtásának felfüggesztése iránt. A Bizottság *amicus curiae* minőségben lépett fel ezekben az ügyekben az [EUMSZ] 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 rendelet (HL 2015. L 248., 9. o.) 29. cikkének (2) bekezdése alapján.
- 26 2016. szeptember 29-én a Dioikitiko Protodikeio Athinon (athéni közigazgatási bíróság) elutasította az ENAE által a végrehajtás felfüggesztése iránt benyújtott kérelmeket.
- 27 Ezen elutasító határozatok nyomán a görög hatóságok 2017. február 3-án végrehajtási eljárást indítottak az ENAE polgári eszközeire vonatkozóan. 2017. február 6-án az említett hatóságok végrehajtást foganatosítottak azon három banknál, amelynél az ENAE számlával rendelkezett. A Görög Köztársaság azonban a többi hitelező által foganatosított korábbi végrehajtások és az említett vállalkozás nehéz pénzügyi helyzete miatt semmilyen összeget nem térített vissza.
- 28 Ezzel párhuzamosan – 2016. május 12-én – az ENAE és részvényesei biztosítási intézkedések iránti kérelmet nyújtottak be a CCI választottbíróságához a görög hatóságok által a szóban forgó állami támogatások visszatérítése érdekében 2015 decemberében és 2016 márciusában elfogadott nemzeti közigazgatási aktusokkal szemben. A CCI választottbírósága ezen ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította. Egyúttal azt is kérték a CCI választottbíróságától, hogy a választottbírósági eljárás idejére tiltsa meg a görög hatóságoknak az ENAE-vel szembeni bármilyen fizetéseketelenségi eljárás kezdeményezését.
- 29 A CCI választottbírósága 2016. augusztus 5-i ideiglenes végzésével elutasította az ENAE és részvényesei e kérelmét annak megállapításával, hogy nem avatkozhat be a 2009/610 határozat végrehajtásába. Ugyanakkor kimondta, hogy a szóban forgó támogatások visszatérítése fizetéseketelenné teheti az ENAE-t, és ezért megtiltotta a Görög Köztársaságnak, hogy az ENAE előzetes tájékoztatása nélkül az említett társaság államosítására irányuló intézkedéseket fogadjon el, annak igazgatását állami ellenőrzés alá vonja, vagy e társasággal, illetve annak eszközeivel kapcsolatban fizetéseketelenségi eljárást indítson.
- 30 2017. február 13-án a görög hatóságok tájékoztatták a Bizottságot arról a szándékukról, hogy a különleges felszámolási eljárást kívánják indítani az ENAE-vel szemben a 2014. november 15-én hatályba lépett 4307/2014. sz. törvény alapján (a továbbiakban: különleges vagyonszámolás), és felkérték a Bizottságot, hogy szervezzenek találkozót ezen eljárás lefolytatása feltételeinek megvitatása érdekében.
- 31 E körülményekre tekintettel a Bizottság 2017. február 22-én előterjesztette a jelen keresetet.

A Bíróság előtti keresetindítást követő fejlemények

- 32 Az ENAE különleges vagyonszámolás alá helyezésével kapcsolatos megbeszélésre 2017. március 8-án került sor. Ezen az ülésen a görög hatóságok benyújtották a Bizottságnak egy részletes tervet az ENAE javasolt különleges vagyonszámolás alá helyezése érdekében.

- 33 2017. március 21-én az ENAE tulajdonában álló két lebegő tartályt lefoglalták.
- 34 Az ENAE 2017. április 10-én olyan biztonsági intézkedések elfogadására irányuló ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtott be a CCI választottbíróságához, amelyek megtiltják a görög hatóságoknak, hogy eljárást indítsanak az említett társaságnak a 4307/2014. sz. törvény alapján történő különleges vagyonfelügyelet alá helyezése iránt. A CCI választottbírósága 2017. június 27-i határozatában emlékeztetett arra, hogy hamarosan meghozza az ítéletét. Ebben úgy ítélte meg, hogy az ENAE-vel szembeni különleges vagyonfelügyeleti eljárás megindítása azzal a következménnyel járna, hogy megfosztaná az ENAE részvényeseit az e társaság feletti irányítási joguktól, és a hitelezők által választott különleges vagyonfelügyelő olyan döntéseket hozhatna, amelyek befolyásolhatják az ENAE helyzetét a választottbírósági eljárásban. Ebben az összefüggésben a CCI választottbírósága úgy határozott, hogy a görög hatóságoknak a végleges ítélet meghozataláig tartózkodniuk kell minden olyan behajtásra irányuló intézkedéstől, amely közvetlenül vagy közvetve az ENAE ügyvezetése ellenőrzésének megváltoztatására irányul, a fizetéseképtelenségi eljárásokat és e társaság különleges vagyonfelügyelet alá helyezését is beleértve.
- 35 2017. június 29-én a görög hatóságok levelet küldtek az ENAE-nek, amelyben felszólították, hogy a visszatérítendő támogatások fennmaradó 20%-ának megfelelő összeget – a 2017. június 30-ig esedékes kamatokkal együtt –, azaz 95 098 200,99 eurót fizessen meg. Mivel e kifizetésre nem került sor, az Ypourgeoio Oikonomias kai Anaptyxis (gazdasági és fejlesztési minisztérium, Görögország) 2017. július 31-i levelével megbízta az adóhatóságokat ezen összeg behajtásával.
- 36 2017. október 12-én a görög hatóságok eljárást indítottak a görög bíróságok előtt, amelyben kérték, hogy az ENAE-t vessék alá a 2014. november 15-én hatályba lépett 4307/2014. sz. törvény 68. cikkében bevezetett különleges vagyonfelügyeleti eljárásnak.
- 37 Az eljárás során a Bíróság helyt adott a Görög Köztársaság három, új dokumentumoknak a Bíróság eljárási szabályzata 128. cikk (2) bekezdésének alkalmazásával történő benyújtására vonatkozó kérelmének. Minden egyes alkalommal határidőt biztosítottak a Bizottság számára, hogy állást foglalhasson ezekkel a dokumentumokkal kapcsolatban.
- 38 A fenti dokumentumokból először is kitűnik, hogy 2018. március 8-i 725/2018 ítéletében a Monomeles Protodikeio Athinon (athéni egyesbíróság, Görögország) helyt adott a görög hatóságok kérelmének, elrendelte az ENAE-vel szemben a különleges vagyonfelügyeleti eljárást, és egy különleges vagyonfelügyelőt nevezett ki.
- 39 Másodszor ugyanezen dokumentumok azt mutatják, hogy 2018. március 26-án az állami bevételek független hatósága egy 2018. március 22-i hitelezői követeléssel megkísérelte a különleges vagyonfelügyelő elé terjeszteni a Görög Köztársaságnak az említett társaság különleges vagyonkezelésére irányuló eljárás keretében a vonatkozó támogatások visszatérítésével kapcsolatos követeléseit. Közelebbről ez a hatóság 713 883 282,19 euró összeget jelentett be a tartozás késedelmes fizetése miatt fizetendő pótlékokkal együtt. Ez az összeg tartalmazza azt az 524 896 095,75 eurós és 95 171 888,92 eurós összeget, amelyet a görög államnak vissza kell térítenie a 2009/610 határozatnak és a kötelezettségszegést megállapító ítéletnek való megfelelés érdekében.
- 40 A különleges vagyonfelügyelőt minden ilyen intézkedésről ajánlott postai küldemény útján értesítették.
- 41 Harmadszor, a Görög Köztársaság által az eljárási szabályzat 128. cikkének (2) bekezdése alapján által benyújtott dokumentumokból kitűnik, hogy 2018. június 26-án a különleges vagyonfelügyelő által képviselt ENAE egy átadás-átvételi jegyzőkönyv útján átruházta az ABK 266 földterület, valamint az előtte fekvő parti terület birtokát az Etaireia Akiniton Dimosiou A. E. (állami tulajdonú ingatlanok vállalata részvénytársaság; a továbbiakban: ETAD) részére.

A kötelezettségzegésről

A felek érvei

- 42 A Bizottság azt kifogásolja, hogy a Görög Köztársaság nem tette meg azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megfeleljen a kötelezettségzegést megállapító ítéletnek, mivel több év telt el mind a 2009/610 határozat elfogadását, mind pedig az említett ítélet kihirdetését követően anélkül, hogy a görög hatóságok visszatérítették volna a szóban forgó támogatásokat az ENAE-től.
- 43 A Bizottság először is azt állítja, hogy a Görög Köztársaság nem tett meg minden olyan intézkedést, amely főszabály szerint szükséges az olyan határozat végrehajtásához, mint a 2009/610 határozat.
- 44 A görög hatóságok ugyanis a 4237/2014. sz. törvény 12. cikkében említett moratórium bevezetésével megnehezítették a támogatások visszatéríttetését.
- 45 A görög hatóságok csak 2015 decemberében és 2016 márciusában fogadták el azon nemzeti közigazgatási intézkedéseket, amelyek célja a szóban forgó állami támogatásoknak az ENAE-től való részleges visszatéríttetése. Ezek a jogi aktusok azonban nem vezettek semmilyen összegnek az említett vállalkozástól való visszatéríttetéséhez.
- 46 Másodszor, a Bizottság azt állítja, hogy a Görög Köztársaság nem tartotta tiszteletben a 2010. december 1-jei levélben kifejtett kötelezettségvállalásokat sem, amelyeket a 2009/610 határozat végrehajtása alternatív módjának tekintettek.
- 47 E tekintetben a Bizottság először is arra hivatkozik, hogy az ENAE polgári eszközeinek értékesítésére nem került sor, és hogy ez utóbbi vitatta a polgári eszközök jegyzékét.
- 48 A Bizottság másodszor azt állítja, hogy a görög parlament ugyan megszavazott egy törvényt a szárazdokk visszaszolgáltatásáról, de a Görög Köztársaság még nem adott át olyan vonatkozó térképet, amely pontosan megjelölné a visszaadott földterületet, sem annak bizonyítékát, hogy a földterületeket az ENAE már nem használja.
- 49 Harmadszor az ENAE igazgatótanácsa által 2010. április 14-én elfogadott azon határozaton kívül, amely szerint e vállalkozás beszünteti polgári célú tevékenységeit, a görög hatóságok nem szolgáltatottak semmilyen egyéb azt alátámasztó bizonyítékot, hogy e vállalkozás az említett határozat elfogadásának napja óta tartózkodott minden polgári tevékenységtől.
- 50 Negyedszer e hatóságok soha nem nyújtottak be azt alátámasztó dokumentumokat, hogy a 2009/610 határozat 16. cikkében említett kártalanítási garanciát megszüntették, és hogy azt soha nem használták.
- 51 Ötödször az említett hatóságok soha nem nyújtottak be jelentést e határozat végrehajtásának előrehaladásáról.
- 52 Hatodszor a Bizottság emlékeztet arra, hogy az egyetlen védekezési jogalap, amelyre a Görög Köztársaság által hivatkozhat, az arra alapított jogalap, hogy a visszatéríttethető eszközök hiánya miatt teljes mértékben lehetetlen volt számára a 2009/610 határozat megfelelő végrehajtása. Márpedig ilyen esetben a tagállamnak a kedvezményezett vállalkozás felszámolását és tevékenységének végleges beszüntetését kell kezdeményeznie.

- 53 A jelen ügyben a görög hatóságok soha nem hivatkoztak a szóban forgó támogatások visszatéríttetésének teljes lehetetlenségére. Egyrészt e hatóságok annak állítására szorítkoztak, hogy a teljes körű visszatéríttetés a hajógyárak felszámolásához vezetne, ami negatív hatással lenne a honvédelmi érdekekre, másrészt pedig a visszatéríttetés hiányát az ENAE hátráltató magatartásának tudták be, noha e magatartás nem igazolja a 2009/610 határozat végrehajtásának elmulasztását.
- 54 A Görög Köztársaság által hivatkozott honvédelmi érdekeket illetően, amelyek kizárólag a tengeralattjáróknak az ENAE létesítményeiben haditengerészeti célból történő építését érintik, a Bizottság megjegyzi, hogy az EUMSZ 346. cikk szerinti eltérés csak kivételes és egyértelműen meghatározott esetekre vonatkozik, és ezért nem értelmezhető kiterjesztően. Következésképpen e tagállamnak kell bizonyítania, hogy az említett eltérés alkalmazása szükséges az alapvető biztonsági érdekeinek védelméhez.
- 55 Ebben az összefüggésben a Bizottság vitatja a Görög Köztársaság által hivatkozott biztonsági érdekek megalapozottságát. A görög hatóságok soha nem fejtették ki annak okait, hogy a tengeralattjárók építését és korszerűsítését miért szükségszerűen az ENAE létesítményeiben, nem pedig más görög hajógyárakban kell elvégezni, különösen azt követően, hogy a 4258/2014. sz. törvény 26. cikkében a tengeralattjárók építésére és korszerűsítésére irányuló projektet a haditengerészethez rendelték.
- 56 A Görög Köztársaság erre válaszul azt állítja, hogy megtett minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy teljesítse a kötelezettségzegést megállapító ítéletben foglaltakat.
- 57 E tagállam megjegyzi, hogy a 4237/2014. sz. törvény 12. cikke nem képez olyan intézkedést, amelyek megnehezíti a szóban forgó támogatás visszatéríttetését, mivel az ENAE vagyoni eszközeivel kapcsolatos végrehajtásnak a fenti cikkben előírt felfüggesztése csak abban az esetben alkalmazható, ha a végrehajtás a haditengerészet tengeralattjáróinak építését és karbantartását érinti, ami összhangban van az EUMSZ 346. cikk (1) bekezdésének b) pontjával. Egyébiránt az a körülmény, hogy a görög hatóságok később végrehajtási intézkedéseket tettek az ENAE-vel szemben, azt bizonyítja, hogy az említett törvény 12. cikke nem zárja ki e visszatéríttetést.
- 58 A Görög Köztársaság ezt követően az EUMSZ 346. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett alapvető biztonsági érdekeire hivatkozik azzal érvelve, hogy a visszatéríttetés nem akadályozhatja a Görögországban található legnagyobb és leginkább termelékeny hajógyár katonai célú tevékenységeinek folytatását, sem az őt az általa szükségesnek ítélt intézkedések megválasztása céljából megillető széles mérlegelési jogkör gyakorlását.
- 59 A Görög Köztársaság ugyanis nem idézheti elő az ENAE fizetéseképtelenségét, mivel ezen eljárás érinti az említett vállalkozás valamennyi eszközét, veszélyezteti a hajógyár katonai célú tevékenységének zökkenőmentes folytatását, és ennek következtében az adott tagállam védelmi képességeit. Ezek az okai annak, hogy a görög hatóságok előnyben részesítették a 2010. december 1-jei levélben említett kötelezettségvállalások végrehajtását.
- 60 E tekintetben a Görög Köztársaság az ENAE polgári eszközeinek értékesítése kapcsán megjegyzi, hogy e társaság hátráltató magatartásával került szembe, amely nem értett egyet az értékesítésre szánt polgári eszközök jegyzékével.
- 61 Ezen hátráltató magatartások miatt intéztek a görög hatóságok az említett társasághoz fizetési meghagyásokat és indítottak vele szemben végrehajtási eljárásokat.
- 62 Mivel ezek az intézkedések az egyéb hitelezők által indított korábbi végrehajtási eljárások és az ENAE megfelelő eszközeinek nyilvánvaló hiánya miatt nem vezettek visszatérítéshez, a görög hatóságok helyénvalónak ítélték, hogy e társaságot a 4307/2014. sz. törvény rendelkezései alapján különleges vagyonfelügyeleti eljárásnak vesék alá. A Görög Köztársaság szerint ugyanis a tengeralattjáró-építési

tevékenységeknek a haditengerészethez való rendelését követően a görög hatóságok a katonai programok végrehajtásának veszélyeztetése nélkül tehettek felszámolási intézkedéseket az ENAE-vel szemben.

- 63 Ebben az összefüggésben a Görög Köztársaság azt állítja, hogy az ENAE különleges vagyonfelügyeleti eljárásnak való alávetése a legmegfelelőbb intézkedés e társaság felszámolása érdekében, amely teljes mértékben összhangban van az uniós jog követelményeivel, mivel az eljárás lehetővé teszi az említett társaság adott tevékenységi ágához tartozó vagy elszigetelt eszközeinek egy független ügyvezető felelőssége mellett és bírósági felügyelet alatt, nyilvános árverésen történő értékesítését. E különleges vagyonfelügyeleti eljárás, amelyet a különleges ügyvezető kinevezésétől számított tizenkét hónapos időszakon belül le lehet folytatni, legalább ugyanazokat a garanciákat nyújtja, mint a rendes fizetéseképtelenségi eljárás, továbbá lényegesen nagyobb gyorsaságot és átláthatóságot biztosít. Ez az eljárás lehetővé teszi az érintett eszközök értékcsökkenésének elkerülését, és biztosítja az ENAE katonai eszközeinek a Görög Köztársaság alapvető biztonsági érdekeivel összhangban, egységes tevékenységi ágaként történő értékesítését.
- 64 Az ENAE kizárólagos használatába adott földterületek visszaadása kapcsán a Görög Köztársaság azt állítja, hogy 2012. december 20-án e földterületek használati jogát a 4099/2012. sz. törvény 169. cikkének (2) bekezdése megszüntette. A Görög Köztársaság azt állítja, hogy a területileg illetékes telekkönyvi hivatalnál tett bejegyzés másolatai, amelyeket a Bizottsággal is közöltek, azt mutatják, hogy a szóban forgó földterületeket visszaadták. E tagállam szerint az a körülmény, hogy ugyanezen földterületeket az ENAE már nem használja, abból a tényből ered, hogy e vállalat 2010 óta nem végez polgári célú tevékenységet.
- 65 Egyébiránt a Görög Köztársaság úgy véli, hogy a szóban forgó földterületek visszaadása a 2009/610 határozat egyik végrehajtási intézkedése, mivel elegendő eszközök hiányában a görög hatóságok kötelesek az ENAE valamennyi polgári eszközének felszámolására. Mindemellett e tagállam azt állítja, hogy ugyanezen földterületek 2008-as árakon történő értékelése azt mutatja, hogy az az ENAE polgári eszközei teljes értékének 60%-át vagy a hajógyár nem katonai célú infrastruktúrája teljes értékének 58%-át képviseli. E számításra tekintettel az ENAE polgári eszközeinek értékesítése valójában e vállalkozás polgári tevékenysége értékének csak egy kis részét érinti.
- 66 Az ENAE polgári tevékenységeinek megszűnését illetően a Görög Köztársaság azt állítja, hogy e társaság igazgatótanácsa kifejezetten erre vonatkozó határozatot fogadott el, és hogy az említett társaság új ügyvezetése számos alkalommal megerősítette, hogy az ENAE 2010 óta nem végez polgári célú tevékenységet. E tagállam hozzáteszi, hogy az ENAE – kedvezőtlen gazdasági helyzete miatt – 2011. szeptember 30. után nem tett közzé mérleget.
- 67 Végül, a 2009/610 határozat 16. cikkében említett kártalanítási garanciát illetően a Görög Köztársaság azt állítja, hogy azt az ENAE-nak kell felmondania. Ezenkívül e tagállam megállapítja, hogy e garancia alkalmazásának kérdése egyetlen ügyben sem merült fel, és ezért a görög hatóságok nem hivatkozhattak annak érvénytelenségére.

A Bíróság álláspontja

- 68 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az a tagállam, amely a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított jogellenes támogatások visszatéríttetésére kötelező határozat címzettje, az EUMSZ 288. cikk értelmében köteles minden intézkedést megtenni, hogy biztosítsa e határozat végrehajtását. E tagállamnak el kell érnie az esedékes összegek tényleges visszatérítését, az e támogatásokkal okozott versenyelőny miatti versenytorzulás megszüntetése érdekében (2017. november 9-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-481/16, nem tették közzé, EU:C:2017:845, 23. pont).

- 69 A belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított jogellenes támogatások visszatéríttetését késelem nélkül és az érintett tagállam nemzeti joga szerinti eljárás keretében kell végrehajtani, feltéve hogy e rendelkezések lehetővé teszik a Bizottság határozatának azonnali és hatékony végrehajtását. E célból az érintett tagállamok az uniós jog sérelme nélkül meghozzák a jogrendszerük szerint rendelkezésre álló szükséges intézkedéseket, beleértve az átmeneti intézkedéseket is (lásd ebben az értelemben: 2017. november 9-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-481/16, nem tették közzé, EU:C:2014:845, 24. pont).
- 70 Azon esetet illetően, amikor a jogellenesen nyújtott állami támogatásokat nehéz helyzetben lévő vagy fizetéképtelen kedvezményezett vállalkozással kell visszatéríttetni, emlékeztetni kell arra, hogy e nehézségek nem érintik a támogatás visszatéríttetésére vonatkozó kötelezettséget. A tagállam ennél fogva esettől függően köteles a társaság felszámolását kezdeményezni, követelését a társaság tartozásai közé felvetetni, illetve a támogatás visszafizetését lehetővé tevő bármely más intézkedést meghozni (lásd ebben az értelemben: 2018. január 17-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-363/16, EU:C:2018:12, 36. pont).
- 71 Márpedig a jelen ügyben az ügy irataiból kitűnik, hogy az ENAE nehéz gazdasági helyzetére tekintettel annak érdekében, hogy e társaság ne váljon fizetéképtelenné, ne kerüljön veszélybe a haditengerészet „Archimedes” és „Neptune II” programjának végrehajtása, és ne sérüljenek a Görög Köztársaságnak az EUMSZ 346. cikk értelmében vett alapvető biztonsági érdekei, a Bizottság, az említett tagállam és az ENAE kötelezettséget vállalt arra, hogy egy alternatív visszatéríttetési módszert alkalmaznak annak érdekében, hogy a Bizottság a 2009/610 határozatot teljes mértékben végrehajtottnak tekinthesse.
- 72 Következésképpen, annak meghatározása érdekében, hogy a Görög Köztársaság elfogadta-e mindazokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megfeleljen a kötelezettségszegést megállapító ítéletnek, meg kell vizsgálni, hogy e tagállam eleget tett-e a 2010. december 1-jei levélben részletezett kötelezettségvállalásoknak, vagy hogy a szóban forgó állami támogatásokat, ahogyan azokat a 2009/610 határozat 2., 3., 5., 6., 8., 9. és 11–15. pontjában meghatározták, az említett tagállam teljes mértékben visszatérítette-e, és hogy az említett határozat 19. cikkében felsorolt információkat benyújtották-e a Bizottsághoz.
- 73 Először is az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése szerinti kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást illetően meg kell jegyezni, hogy az ilyen kötelezettségszegés fennállásának megítéléséhez szükséges referencia-időpontnak az e rendelkezés alapján kibocsátott felszólító levélben meghatározott határidő lejártát kell tekinteni (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé EU:C:2018:358, 32. pont).
- 74 A jelen esetben – amint az a jelen ítélet 22. pontjában felidézésre került –, mivel a Bizottság 2014. november 27-én az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdésében előírt eljárásnak megfelelően felszólító levelet küldött a Görög Köztársaságnak, a jelen ítélet előző pontjában említett referencia-időpont az e levélben meghatározott határidő lejártának időpontja, azaz 2015. január 27.
- 75 Márpedig a 2010. december 1-jei levélben foglalt kötelezettségvállalások vonatkozásában kétségtelen, hogy a görög hatóságok azoknak az említett 2015. január 27-i időpontig nem tettek eleget.
- 76 Az ügy irataiból ugyanis kitűnik, hogy a Görög Köztársaság által a fenti időpontig hozott egyetlen intézkedés a 4099/2012. sz. törvény elfogadása volt, amely 2012. december 20-án lépett hatályba.
- 77 Mindazonáltal e tekintetben rá kell mutatni, hogy az ügy irataiból kitűnik, hogy mind a CCI választottbírósa, mind a Monomeles Protodikeio Athinon (athéni egyesbírósa) megállapította, hogy e törvény hatálybalépése ellenére az ENAE nem szolgáltatva vissza ténylegesen a szárazdókkoncessziójában említett, állami tulajdonú földterületet.

- 78 A 2018. június 26-i jegyzőkönyv szerint az ENAE átruházta az ABK 266 földterület birtokát, beleértve a szárazdokkot is, amelynek a használatát koncesszióval ítélték oda a számára, valamint az előtte található parti területet is. A Görög Köztársaság azonban nem bizonyította, hogy e társaság 2015. január 27. előtt e földterületet ténylegesen a görög állam birtokába bocsátotta.
- 79 Nem állapítható meg tehát, hogy az ENAE a 2010. december 1-jei levélben említett kötelezettségvállalások által előírtak szerint lemondott a szárazdokk koncessziójáról.
- 80 A Görög Köztársaság azon érvet illetően, amely szerint az a körülmény, hogy az említett földterület már nincs az ENAE használatában, abból következik, hogy e társaság 2010 óta nem folytat polgári célú tevékenységet, ami az említett társaság igazgatótanácsának 2010. április 14-i határozatából tűnik ki, meg kell állapítani, hogy sem ebből a határozatból, sem az ügy irataiból nem következik, hogy az ENAE a 2010. december 1-jei levélben említett kötelezettségvállalások értelmében megszakította volna polgári célú tevékenységeit.
- 81 Az igazgatótanács ezen határozata ugyanis nem vonatkozhat az ENAE polgári célú tevékenységei folytatásának 2010. december 1-jén kezdődő tizenöt éves időszakra történő megszakítására vonatkozó kötelezettségre, mivel annak időpontja korábbi az ENAE 2010. október 27-i kötelezettségvállalási nyilatkozatánál. Ez a határozat csak azon tény említésére szorítkozik, hogy az ENAE egyik kölcsönszerződésével kapcsolatban „a nem hajókkal kapcsolatos tevékenységek jelenleg teljes egészében szünetelnek”.
- 82 Ezenkívül a Görög Köztársaság, amelyet a Bíróság erre felhívott, nem volt képes annak alátámasztására alkalmas dokumentumok benyújtására, hogy az ENAE tiszteletben tartotta a polgári célú tevékenységek 15 éves időszakra történő megszüntetésére vonatkozó kötelezettségét.
- 83 Következésképpen, mivel nem támasztotta alá, hogy az ENAE 2010. december 1-jétől kezdve megszakította polgári célú tevékenységeit, a Görög Köztársaság nem bizonyította, hogy e társaság a továbbiakban nem használta a szárazdokk koncessziójával érintett állami tulajdonú földterületet.
- 84 Az ENAE polgári eszközeinek értékesítésével vagy a görög részére történő visszaszolgáltatásukkal kapcsolatos kötelezettségvállalást illetően nyilvánvaló, hogy ezen értékesítésre vagy a visszaszolgáltatásra nem került sor. Következésképpen ennek a kötelezettségvállalásnak nem tett eleget.
- 85 A 2009/610 határozat 16. cikkében említett kártalanítási garancia vonatkozásában meg kell jegyezni, hogy a 2010. december 1-jei levél szerint az ENAE-nak arról le kellett mondania, és annak alapján vagy azzal kapcsolatban semmilyen eljárást nem kezdeményezhetett. Az ügy irataiból nem tűnik ki, hogy ehhez hasonló lemondásra sor került volna, vagy hogy a Görög Köztársaság e garanciát jogalkotási úton megszüntette volna. E kötelezettségvállalásának tehát nem tett eleget.
- 86 A Bizottság, a Görög Köztársaság és az ENAE között a 2010. december 1-jei levél alapján létrejött megállapodás szerint az összes kötelezettségvállalást teljesíteni kell annak megállapítása érdekében, hogy a 2009/610 határozatot megfelelően végrehajtották. Következésképpen elegendő a fenti kötelezettségvállalások csupán egyikének be nem tartása ahhoz, hogy a visszatérítés e módszere kudarcot valljon. Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 13. pontjában felsorolt kötelezettségvállalásokat nem tartották be.
- 87 A Görög Köztársaság azon kötelezettségét illetően, hogy teljes egészében visszatéríttesse a 2009/610 határozat 2., 3., 5., 6., 8., 9. és 11–15. pontjában meghatározott, szóban forgó állami támogatásokat, elegendő megállapítani, hogy nyilvánvaló, hogy a görög hatóságok nem tettek eleget e kötelezettségnek, és hogy nem nyújtották be a Bizottságnak az említett határozat 19. cikkében felsorolt információkat.

- 88 A Görög Köztársaság azon érvét illetően, amely szerint az EUMSZ 346. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett alapvető biztonsági érdekei nem tették lehetővé a számára, hogy az ENAE ellen fizetéseképtelenségi eljárást indítson, mivel ezen eljárás az említett társaság valamennyi eszközét érintette volna, és veszélyeztette volna a hajógyár katonai célú tevékenységeinek megfelelő folytatását, és ennek következtében az említett tagállam védelmi képességeit, noha megfelelőbb eszköz, a különleges vagyonfelügyeleti eljárás is rendelkezésre állt e társaság felszámolására, amely figyelembe vette e tagállam alapvető biztonsági érdekeit, pontosítani kell, hogy az ENAE különleges vagyonfelügyeleti eljárásnak való alávetésére vonatkozó lehetőség a görög hatóságok számára már a felszólító levélben meghatározott határidő lejártát, azaz 2015. január 27-ét megelőzően nyitva állt, mivel a 4307/2014. sz. törvény 2014. november 15-én hatályba lépett.
- 89 Márpedig az ügy irataiból kitűnik, hogy ezen eljárás megindítása iránti kérelmet csak 2017. október 12-én nyújtották be.
- 90 Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy a Görög Köztársaság a szóban forgó állami támogatások visszatéríttetésének szakaszában jogszerűen hivatkozhat az EUMSZ 346. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett alapvető biztonsági érdekeire, elegendő rámutatni, hogy e tagállam 2015. január 27-ig nem fogadta el azt az intézkedést, amelyet az alapvető biztonsági érdekeire tekintettel ő maga megfelelőnek tart.
- 91 A Görög Köztársaság tehát nem állíthatja érvényesen, hogy meghozta a szóban forgó állami támogatásokra vonatkozó visszatéríttetési eljárás lefolytatásához szükséges valamennyi intézkedést. Ennek megfelelően a kötelezettségszegést megállapító ítéletet 2015. január 27-ig nem teljesítették.
- 92 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Görög Köztársaság – mivel az előírt határidő lejártáig nem tette meg a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges valamennyi intézkedést – nem teljesítette az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A pénzügyi szankciókról

A kényszerítő bírságról

A felek érvei

- 93 Először is, a Bizottság úgy véli, hogy a Görög Köztársaságnak felrótt kötelezettségszegés a tényállás Bíróság általi vizsgálatának idején továbbra is fennállt.
- 94 Különösen a 2018. március 22-i hitelezői nyilatkozatot illetően, amellyel a Görög Köztársaság tájékoztatta az ENAE különleges vagyonfelügyelőjét az említett társaságot érintő különleges vagyonfelügyeleti eljárás keretében a szóban forgó támogatások visszatérítésével kapcsolatos követeléseiről, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a szóban forgó állami támogatások visszatérítésével kapcsolatos követeléseknek a követelések jegyzékébe való felvétele tekinthető főszabály szerint olyan megfelelő intézkedésnek, amely alkalmas a versenytorzulás megszüntetésének biztosítására, feltéve hogy ezen intézkedést vagy az említett támogatások teljes összegének visszatéríttetése vagy a vállalkozás felszámolása és tevékenységeinek végleges megszüntetése kíséri, amennyiben az említett visszatéríttetés a fizetéseképtelenségi eljárás során lehetetlenné válik. A hitelezői követelés önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a visszatéríttetési kötelezettséget az adott tagállam által teljesítettnek lehessen tekinteni. A Bizottság hozzáteszi, hogy a 4307/2014. sz. törvény 77. cikkének megfelelően a hitelezői követelések jegyzékébe való hivatalos felvételre azt követően kerül sor, hogy az érintett vállalkozásnak az e vállalkozást érintő különleges vagyonfelügyeleti eljárásból eredő eszközeit átruházták, nem pedig ezen átruházást megelőzően.

- 95 Azon átadás-átvételi jegyzőkönyv vonatkozásában, amellyel az ENAE az ETAD birtokába bocsátotta a 266 ABK földterületet és az előtte található parti területet, a Bizottság megjegyzi, hogy ezen jegyzőkönyv 2018. június 26-i keltezésű. Következésképpen az említett átruházás késedelmes volt, mivel a 2010. december 1-jei levél szerint azt a levél keltétől számított hat hónapon belül kellett volna teljesíteni. Egyébiránt a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Görög Köztársaság még nem nyújtott be olyan térképet, amelyek egyértelműen megjelöli az államnak visszaszolgáltató földterületeket, sem az azt alátámasztó bizonyítékokat, hogy az ENAE e földterületeket már nem használja.
- 96 Másodszor, a kényszerítő bírság összegét illetően a Bizottság „Az [EUMSZ 260.] cikk végrehajtásáról” című, 2005. december 12-i SEC (2005) 1658 közleményére (HL 2007. C 126., 15. o.) támaszkodva azt javasolja, hogy a napi kényszerítő bírság összegét úgy számítsák ki, hogy a 670 euró összegű egységes átalányalapot szorozzák meg az 1-től 20-ig terjedő skálán 5-ös súlyossági együtthatóval, és a jogsértés időtartamát tükröző 3-as, vagyis a legnagyobb együtthatóval. Ezt követően a kapott eredményt meg kell szorozni a Görög Köztársaságra vonatkozóan kiszámított 3,48-as „n” együtthatóval, amelynek célja, hogy tükrözze az elmarasztalt tagállam fizetési képességét, és amely e célból az említett tagállam bruttó hazai termékét (a továbbiakban: GDP) és a Tanácson belül őt megillető szavazatok számát veszi alkotóelemekként figyelembe.
- 97 A súlyossági együtthatót illetően a Bizottság hangsúlyozza az EUM-Szerződés állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseinek alapvető jellegét, az összegegyeztetetlen és vissza nem térített támogatások által a hajóépítési ágazatra kifejtett káros hatásokat, a vissza nem térített támogatás jelentős összegét, és azt a tényt, hogy e tagállam az állami támogatások területén sorozatosan valósított meg jogsértő magatartásokat.
- 98 A jogsértés időtartamát tükröző együtthatót illetően a Bizottság megállapítja, hogy a kötelezettségszegés a kötelezettségszegést megállapító ítélet kihirdetésétől számított több év óta és a 2009/610 határozat közzétételétől számított több mint 8 év óta fennáll.
- 99 Az „n” tényezőt illetően a Bizottság arra hivatkozik, hogy a számítást a Görög Köztársaság a GDP-jének azon legutóbbi évben történő alakulása alapján kell elvégezni, amelyre vonatkozóan megbízható gazdasági adatok állnak rendelkezésre, valamint az említett tagállamot a Tanácsban megillető szavazatok súlyozása alapján.
- 100 A szavazatoknak a Tanácsban való súlyozása kapcsán a Bizottság úgy véli, hogy a Tanácson belüli szavazás rendszerének 2017. április 1-jétől történő megváltoztatása nem jelenti azt, hogy köteles kiigazítani az „n” tényezőre vonatkozó javaslatát. Hozzáteszi, hogy a kereset benyújtásának időpontjában a szavazatok súlyozásának korábbi rendszere még alkalmazandó volt. Következésképpen, a szavazatok súlyozásának korábbi rendszeréből eredő tényező továbbra is hasznos hivatkozási alapként szolgál a szankciók kiszámítása során.
- 101 E körülményekre tekintettel a Bizottság úgy véli, hogy a napi 34 974 eurós kényszerítő bírság megfelel a körülményeknek, és arányban áll az állított kötelezettségszegéssel, valamint az érintett tagállam fizetőképességével.
- 102 A Görög Köztársaság először is azt állítja, hogy a 2018. március 22-i hitelezői nyilatkozattal a különleges vagyonteljesítési eljárás keretében bejelentette követeléseit az ENAE különleges vagyonteljesítőjére részére. E tagállam hozzáteszi, hogy az említett társaság a 2018. június 26-i jegyzőkönyv útján az ABK 266 földterület a birtokát is átruházta, beleértve a szárazdombokot is, amelynek a használatát koncesszióval ítélték oda a számára, valamint az előtte található parti területet is. Az említett tagállam szerint e birtokátruházás jelentős részét képezi a szóban forgó állami támogatások visszatérítésére vonatkozó kötelezettség teljesítésének.
- 103 Másodszor a Görög Köztársaság vitatja a jogsértés súlyosságára vonatkozó és a jogsértés időtartamát tükröző, a Bizottság által elfogadott együtthatókat.

- 104 Ezzel kapcsolatban arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azon tényeket, amelyek enyhítik a jogsértés súlyosságát, mint például azt a körülményt, hogy az ENAE a 2010-es évtől nem folytat polgári tevékenységet, és így semmiféle versenynyomást nem gyakorol a hajóépítési ágazatban működő többi vállalkozásra. Arra is hivatkozik, hogy a 2009/610 határozat végrehajtása során több nehézséggel is szembesült, amelyek közé tartozik többek között a CCI választottbírójának 2017. június 27-i ítélete. Szintén vitatja, hogy ismétlődő jelleggel jogsértő magatartást valósított volna meg az állami támogatásokkal kapcsolatban. Ezen okokból úgy véli, hogy a súlyossági együttható és a mulasztás időtartamát tükröző együttható nem lehet 1-nél nagyobb.
- 105 A fizetőképességet illetően, a Görög Köztársaság egyrésztől úgy véli, hogy a „n” együtthatót a legfrissebb pénzügyi adatok segítségével naprakésszé kell tenni. E tekintetben e tagállam azt állítja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a görög gazdaság tényleges állapotát, és különösen azt a tényt, hogy e tagállam jelenleg is makrogazdasági kiigazítási programot hajt végre, mivel nem tud hatékonyan finanszírozási forrásokhoz jutni a pénzügyi piacokon.
- 106 Másrésztől a Görög Köztársaság úgy véli, hogy az „n” együttható kiszámítása nem helyes, mivel az EUM-Szerződés 2017. április 1-jétől véglegesen megszüntette a Tanácson belül a súlyozott szavazatok rendszerét, és azt a tagállamok és a népesség kettős többségének rendszerével váltotta fel, amely szerint valamennyi tagállam csak egyetlen szavazattal rendelkezik a Tanácson belül. Így a Görög Köztársaság véleménye szerint az övéhez hasonló népességgel és GDP-vel rendelkező tagállamok befolyása jelentős mértékben csökkent a Tanácson belül.

A Bíróság álláspontja

- 107 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság feladata, hogy az egyes esetekben az előtte folyamatban lévő ügy körülményeitől függően, valamint a meggyőzés és visszatartás szerinte szükséges mértéke alapján meghatározza az uniós jog hasonló megsértése megismétlődésének a megelőzéséhez szükséges megfelelő pénzügyi szankciókat (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 63. pont).
- 108 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a kényszerítő bíróság kiszabása főszabály szerint csak akkor igazolt, ha a korábbi ítéletben foglalt teljesítésének elmulasztásán alapuló kötelezettségszegés a tényállás Bíróság általi vizsgálatáig fennmarad (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-167/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 64. pont).
- 109 A jelen ügyben a Görög Köztársaság azt állítja, hogy a tényállás Bíróság általi vizsgálatának idejéig teljesítette a 2010. december 1-jei levélben és a 2009/610 határozatban foglalt kötelezettségvállalásokat.
- 110 E tekintetben a Görög Köztársaság azzal érvel, hogy a különleges vagyonfelügyeleti eljárás keretében bejelentette követeléseit az ENAE különleges vagyonfelügyelője részére, és az ABK 266 földterület birtokát is átruházta, beleértve a szárazdókkét is, amelynek a használatát koncesszióval ítélték oda a számára, valamint az előtte található parti területét is.
- 111 Először a követelések bejelentésével kapcsolatos érvet illetően a jelen ügyben nyilvánvaló, hogy a tényállás Bíróság általi vizsgálatának időpontjáig a Görög Köztársaság nem vetette fel a követelések jegyzékébe a szóban forgó támogatások visszatérítésével kapcsolatos követeléseket. Az ügy irataiból ugyanis nem derül ki, hogy a különleges vagyonfelügyelő felvette-e ezen követeléseket a követelések jegyzékébe. Egyébiránt, a 4307/2014. sz. törvény 77. cikkének megfelelően a hitelezői követelések jegyzékébe való hivatalos felvételre azt követően kerül sor, hogy az érintett vállalkozásnak az e vállalkozást érintő különleges vagyonfelügyeleti eljárásból eredő eszközeit átruházták, nem pedig ezen átruházást megelőzően. Márpedig nem vitatott, hogy ilyen eszközátruházásra nem került sor. Ily

módon a Görög Köztársaság nem hivatkozhat hasznosan arra, hogy a 2018. március 22-i hitelezői nyilatkozattal a különleges vagyonfelügyeleti eljárás keretében bejelentette követeléseit az ENAE különleges vagyonfelügyelője részére.

- 112 Mindenesetre a szóban forgó támogatások visszatérítésével kapcsolatos követeléseknek a követelések jegyzékébe való felvétele önmagában nem elegendő a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak végrehajtására vonatkozó kötelezettség teljesítéséhez (2012. december 11-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-610/10, EU:C:2012:781, 103. pont). E jegyzékbe vétel ugyanis főszabály szerint a versenytorzítás kiküszöbölésének biztosítására alkalmas megfelelő intézkedésnek tekinthető, feltéve hogy ezen intézkedést követően vagy az említett támogatások teljes összegét visszatérítetik, vagy pedig a vállalkozást felszámolják, és tevékenységeit véglegesen megszüntetik, amennyiben e visszatérítés a fizetéseképtelenségi eljárás során lehetetlennek bizonyult (2018. január 17-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-363/16, EU:C:2018:12, 42. pont).
- 113 Másodsor, az ABK 266 földterület birtokba adására vonatkozó érvelést illetően elegendő megállapítani, hogy mindenesetre csak a visszatérítetési kötelezettség részleges teljesítéséről van szó. E birtokátruházás önmagában nem biztosítja a szóban forgó állami támogatások teljes visszatérítését, sem pedig a 2010. december 1-jei levélben ismertetett valamennyi kötelezettségvállalás teljesítését.
- 114 Ezért a Görög Köztársaság nem állíthatja, hogy a tényállás Bíróság által végzett vizsgálatának időpontjában megtette a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges valamennyi intézkedést.
- 115 A fentiekre tekintettel azt kell megállapítani, hogy a Görög Köztársaságnak felrótt kötelezettségszegés a jelen ügyben a tényállás Bíróság általi vizsgálatáig fennállt.
- 116 E körülményekre tekintettel a Görög Köztársaság kényszerítő bírság fizetésére kötelezése megfelelő pénzügyi eszköz arra, hogy ez utóbbit a megállapított kötelezettségszegés megszüntetéséhez, valamint a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak maradéktalan teljesítésének biztosításához szükséges intézkedések elfogadására ösztönözze.
- 117 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a kényszerítő bírságot annak tükrében kell meghatározni, hogy milyen mértékű meggyőzésre van szükség ahhoz, hogy a kötelezettségszegést megállapító ítélet végrehajtását elmulasztó tagállam változtasson magatartásán, és véget vessen a kifogásolt jogsértésnek (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, EU:C:2018:358, 68. pont).
- 118 Az e területen rendelkezésére álló mérlegelési jogkörének gyakorlása során a Bíróság feladata, hogy úgy határozza meg a kényszerítő bírságot, hogy az egyrészt megfeleljen a körülményeknek, másrészt arányos legyen a megállapított kötelezettségszegéssel, valamint az érintett tagállam fizetési képességével (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 69. pont).
- 119 A Bizottság kényszerítő bírságra vonatkozó javaslatai nem kötik a Bíróságot, azok csak hasznos hivatkozási alapként szolgálnak. Ugyanígy a Bizottság közleményeiben foglalt iránymutatások sem kötik a Bíróságot, de hozzájárulnak az átláthatóság, az előreláthatóság és a jogbiztonság biztosításához a Bizottság azon tevékenységével kapcsolatban, amikor ezen intézmény javaslatokat tesz a Bíróságnak. A Bíróságnak ugyanis az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján, olyan kötelezettségszegéssel kapcsolatban indított eljárásban, amely annak ellenére fennáll valamely tagállam terhére, hogy ugyanezen kötelezettségszegés az EUMSZ 258. cikk vagy az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése alapján meghozott első ítéletben már megállapítást nyert, továbbra is meg kell őriznie szabadságát a kiszabandó kényszerítő bírság olyan összegének és formájának meghatározása tekintetében, amelyet

megfelelőnek vél e tagállam arra való ösztönzésére, hogy teljesítse a Bíróság ezen első ítéletéből eredő kötelezettségeit (lásd ebben az értelemben: 2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2016:358, 70. pont).

- 120 A kényszerítő bírság összegének meghatározásához az uniós jog egységes és hatékony alkalmazása céljából e bírság kényszerítő jellegének biztosítása érdekében figyelembe veendő alapvető szempontok főszabály szerint a következők: a jogsértés súlya, a jogsértés időtartama és a szóban forgó tagállam fizetési képessége. E szempontok alkalmazásához figyelembe kell venni különösen az ítéletben foglaltak teljesítése elmaradásának a magán- és közérdekeket érintő következményeit, továbbá azt, hogy a szóban forgó tagállamot milyen sürgősen kell a kötelezettségei teljesítésére szorítani (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 71. pont).
- 121 E ponton a jogsértés súlyát illetően – amint azt az indítványának 124. pontjában a főtanácsnok is kiemelte – hangsúlyozni kell az EUM-Szerződés állami támogatásokkal kapcsolatos rendelkezéseinek alapvető fontosságát.
- 122 Azok a szabályok ugyanis, amelyek mind a 2009/610 határozat, mind a kötelezettségszegést megállapító ítélet tárgyát képezték, az Európai Unióra ruházott alapvető feladatok egyikének kifejeződését jelentik, amint az az EUSZ 3. cikk (3) bekezdéséből, vagyis a belső piac létrehozásából, valamint a belső piacról és a versenyről szóló 27. jegyzőkönyvből következik, amely jegyzőkönyv az EUSZ 51. cikk alapján a Szerződések szerves részét képezi, és amelynek értelmében a belső piac olyan rendszert foglal magában, amely biztosítja azt, hogy a verseny ne torzuljon.
- 123 Az uniós jog megsértett rendelkezéseinek fontosságát az olyan esetekben, mint a jelen ügy, többek között az a tény is tükrözi, hogy a jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősített támogatások visszatérítésével megszűnik az azok által nyújtott versenyelőnnyel okozott versenytorzulás, és e visszafizetéssel a kedvezményezett elveszíti azt az előnyt, amelyet a piacon a versenytársaival szemben élvezett (2012. december 11-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-610/10, EU:C:2012:781, 127. pont).
- 124 A jelen ügyben megállapított kötelezettségszegést illetően először is emlékeztetni kell arra, hogy a Görög Köztársaság nem térítette vissza teljes mértékben a szóban forgó állami támogatásokat, és a 2010. december 1-jei levélben részletezett kötelezettségvállalásokat sem teljesítette. Mindazonáltal a jelen ítélet 118. pontjában felidézett azon elvre tekintettel, amely szerint a kényszerítő bírságnak igazodnia kell a körülményekhez, és arányban kell állnia a megállapított kötelezettségszegéssel, figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az ENAE, amelyet különleges vagyonfelügyelője képviselt, az ETAD részére átruházta az ABK 266 földterület birtokát, beleértve a szárazdokkot is, amelynek a használatát koncesszióval ítélték oda a számára, valamint az előtte található parti területet is, és hogy e földterület az ENAE polgári eszközei jelentős részét képviseli.
- 125 Másodszor ki kell emelni, hogy jelentős összegű támogatást nem térítették vissza. Ahogyan ugyanis azt a főtanácsnok az indítványának 125. pontjában megjegyezte, a visszatérítendő összeg az alkalmazandó kamatokkal folyamatosan nő, és a tárgyalás időpontjában meghaladta a 670 millió eurót, azaz az eredeti összeg több mint 2,6-szorosát.
- 126 Harmadszor figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a hajóépítési piac határokon átnyúló jellegű. Ez a gazdasági ágazat elszórtan szinte valamennyi tagállamban jelen van. Következésképpen a vissza nem térített összeegyeztethetetlen támogatások káros hatása nem csupán Görögországban, hanem az Unió fennmaradó részében is befolyásolja a vállalkozásokat.
- 127 Negyedszer a Görög Köztársaság azon érvét illetően, amely szerint a jogsértés súlyosságát enyhítő körülmények állnak fenn, különösen olyan nehézségek, mint az ENAE hátráltató magatartása és együttműködésének hiánya a 2010. december 1-jei levélben részletezett kötelezettségvállalások teljesítése során, valamint a CCI választottbírósága 2017. június 27-i határozatának joghatásai,

emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azokra a jogi, politikai vagy gyakorlati nehézségekre, amelyekkel az érintett tagállam valamely, jogellenes támogatások visszatéríttetésére kötelező határozat végrehajtása során szembesül, anélkül hogy a támogatások visszatéríttetése érdekében az érintett vállalkozásokkal szemben tényleges lépéseket tenne, és a Bizottságnak e határozat végrehajtására olyan alternatív módozatokat javasolna, amelyek lehetővé tennék e nehézségek leküzdését, nem igazolhatják e tagállam uniós jogból eredő kötelezettségei teljesítésének elmulasztását. Ugyanez vonatkozik a Bizottság határozatának végrehajtása során felmerülő állítólagos belső problémákra (2017. november 9-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-481/16, nem tették közzé, EU:C:2017:845, 29. pont). Ilyen körülmények között tehát a Görög Köztársaság által hivatkozott nehézségek nem tekinthetők úgy, mint amelyek a jelen ügyben enyhítő körülményeknek minősülnek.

- 128 Végezetül meg kell állapítani, hogy e tagállam ismétlődő jelleggel jogsértő magatartást valósított meg az állami támogatások terén. A Görög Köztársaságot ugyanis egyfelől az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésén alapuló kereset keretében a 2012. március 1-jei Bizottság kontra Görögország ítélet (C-354/10, nem tették közzé, EU:C:2012:109), a 2013. október 17-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-263/12, nem tették közzé, EU:C:2013:673), a 2017. november 9-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-481/16, nem tették közzé, EU:C:2017:845) és a 2018. január 17-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-363/16, EU:C:2018:12) alapjául szolgáló ügyekben a támogatások visszatéríttetéséről szóló határozatok végrehajtásának elmulasztása miatt, másfelől pedig az EK 228. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésén alapuló kereset keretében a 2009. július 7-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-369/07, EU:C:2009:428) alapjául szolgáló ügyben marasztalták el.
- 129 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben az EUM-Szerződés állami támogatásokkal kapcsolatos szabályainak jelentős megsértése állapítható meg.
- 130 Másodszor, ami a jogsértés időtartamát illeti, ezen időtartamot a tényállás Bíróság általi mérlegelése időpontjának figyelembevételével kell értékelni, és nem azon időpontra tekintettel, amikor a Bizottság a Bírósághoz fordult (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 78. pont).
- 131 Ilyen feltételek mellett, mivel a Görög Köztársaság nem tudta bizonyítani, hogy már nem szegi meg a kötelezettségszegést megállapító ítélet teljes körű végrehajtására irányuló kötelezettségét, meg kell állapítani, hogy az említett kötelezettségszegés az ítélet kihirdetésének napjától számított több mint hat éve fennáll, amely jelentős időtartamnak minősül.
- 132 Harmadszor a fizetési képességet, és közelebbről a Bizottság azon javaslatát illetően, miszerint az alapösszeget meg kell szorozni a Görög Köztársaságra alkalmazandó speciális együtthatóval, a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy e számítási módszer megfelelő mód arra, hogy tükrözze az érintett tagállam fizetőképességét úgy, hogy emellett fenntartsa az egyes tagállamok közötti észszerű különbséget (2009. július 7-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-369/07, EU:C:2009:428, 123. pont).
- 133 Ahogyan ugyanis a főtanácsnok az indítványának 132. pontjában rámutatott, a Bíróság az állandó ítélkezési gyakorlatában elismerte, hogy a pénzügyi szankciók számításánál az érintett tagállam GDP-jét és az e tagállamot a Tanácson belül megillető szavazatok számát kell figyelembe venni (lásd ebben az értelemben: 2000. július 4-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-387/97, EU:C:2000:356, 88. pont; 2003. november 25-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-278/01, EU:C:2003:635, 59. pont; 2008. január 10-i Bizottság kontra Portugália ítélet, C-70/06, EU:C:2008:3, 48. pont; 2009. június 4-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-109/08, EU:C:2009:346, 42. pont).
- 134 A GDP szempontját illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a tagállam GDP-jének a tényállás Bíróság általi vizsgálata időpontjában ismert legutóbbi alakulását kell figyelembe venni (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 135 Figyelembe kell tehát venni egyrésről azt a tényt, hogy a Görög Köztársaság GDP-je több mint 25%-kal esett vissza 2010 és 2016 között, másrésről pedig azt, hogy a GDP 2007 óta először 2017-ben növekedett. E gazdasági válság jelentőségét ezért a Bíróság kellően figyelembe veszi a kényszerítő bírság összegének meghatározása során.
- 136 Ami azt a feltételt illeti, hogy hány szavazattal rendelkezik valamely tagállam a Tanácsban, meg kell jegyezni, hogy az átmeneti rendelkezésekről szóló (36. sz.) jegyzőkönyv 3. cikkének (1) bekezdése alapján 2014. november 1-jétől új minősített többségi eljárás, a kettős többség lépett érvénybe.
- 137 E jegyzőkönyv 3. cikkének (2) bekezdésével összhangban a tagállamok 2017. március 31-ig még kérhetik a korábbi minősített többségi szabály alapján történő szavazást.
- 138 Ily módon 2017. április 1-je óta a súlyozott szavazatok rendszerét a kettős többség rendszere váltotta fel, amely szerint minősített többség elérésének az tekintendő, ha a Tanács tagjainak 55%-át, illetve ha a javaslat nem a Bizottságtól vagy az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjétől származik, a Tanács tagjainak 72%-át, és az Unió teljes népességének legalább 65%-át teszi ki.
- 139 Figyelembe véve az új, kettős többségi szavazás rendszerének feltételeit és a korábbi, súlyozott szavazatok rendszerétől való eltéréseit, az új, kettős többség rendszere nem ültethető át közvetlenül a szankciók kiszámításának mechanizmusára, és ennél fogva e célból nem válthatja fel ténylegesen a korábbi, súlyozott szavazatok rendszerét.
- 140 Ugyanis, amint azt a főtanácsnok az indítványának a 140. pontjában megállapította, hogy az új, kettős többségi szavazás rendszere nem szolgáltat elégséges szempontokat annak megfelelő meghatározására, hogy a tagállamok milyen fizetési képességgel rendelkeznek.
- 141 Ezen túlmenően meg kell jegyezni, hogy 2017. április 1-jénél későbbi ítélkezési gyakorlatában, amely időpontjától kezdve a súlyozott szavazatok régi rendszere már nem alkalmazandó, a Bíróság csak az érintett tagállam GDP-jét veszi figyelembe annak értékelése szempontjából, hogy a tagállamok milyen mértékű fizetési képességgel rendelkeznek (2018. február 22-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-328/16, EU:C:2018:98; 2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358).
- 142 Ebben az összefüggésben a Görög Köztársaság fizetési képességének értékeléséhez nem szükséges figyelembe venni az adott tagállamot a Tanácsban vagy megillető szavazatok számának vagy az új, kettős többségi szavazás rendszerének szempontját, hanem elsődleges tényezőként az említett tagállam a GDP-jére kell támaszkodni.
- 143 A kényszerítő bírság ütemezését illetően figyelembe kell venni a szóban forgó támogatás visszatéríttetésére irányuló műveleteknek a Görög Köztársaság által említett sajátosságát.
- 144 Úgy tűnik, hogy rendkívül nehéz lesz a Görög Köztársaság számára, hogy rövid határidőn belül teljeskörűen végrehajtsa a 2009/610 határozatot, és ezáltal a kötelezettségszegést megállapító ítéletet, tekintettel arra, hogy az érintett ügyletek nem lehetnek azonnaliak, és hatásuk sem érezhető azonnal.
- 145 E sajátosságra tekintettel elképzelhető, hogy az említett tagállam jelentősen növeli a 2009/610 határozat végrehajtásának fokát, anélkül hogy ilyen határidőn belül annak teljes végrehajtását elérné.
- 146 Következésképpen a szóban forgó kötelezettségszegés megszüntének esetleges megállapítása csak olyan időszak végén következhet be, amely lehetővé teszi a kapott eredmények együttes értékelését.
- 147 Ezért félévenkénti kényszerítő bírságot kell meghatározni annak érdekében, hogy a Bizottság a szóban forgó időszak végén fennálló helyzetre tekintettel értékelhesse az említett ítélet végrehajtására vonatkozó intézkedések folytán elért eredményeket.

- 148 A Görög Köztársaságot tehát kötelezni kell arra, hogy a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedések megtételében való késedelem minden félévére a jelen ítélet kihirdetésétől az előbb említett ítéletben foglaltak teljesítéséig 7 294 000 euró összegű kényszerítő bírságot fizessen a Bizottságnak.

Az átalányösszegről

A felek érvei

- 149 Az átalányösszeget illetően a Bizottság azt javasolja a Bíróságnak, hogy ezt az összeget egy napi összeg, és azon napok számának szorzataként számítsa, amely napokon a jogsértés fennállt.
- 150 A Bizottság az átalányösszeg számításánál a kényszerítő bírság keretében alkalmazottal megegyező súlyossági együttható, és azonos „n” együttható használatát javasolja. Ezzel szemben az átalányalapot napi 220 euróban határozná meg. A kényszerítő bírság számításától eltérően a mulasztás időtartamát tükröző együttható nem alkalmazható, mivel a jogsértés időtartamát már figyelembe vették azáltal, hogy a napi összeget meg kell szorozni azon napok számával, amikor a kötelezettségszegés fennállt.
- 151 Ennek alapján a Bizottság azt javasolja, hogy az átalányösszeget úgy számítsák ki, hogy az a 3828 euró összeg, valamint a kötelezettségszegést megállapító ítélet kihirdetésének napja, és azon nap között eltelt napok számának szorzatából adódik, amikor a Görög Köztársaság teljesíti a kötelezettségeit, illetve – ennek hiánya esetén – amikor a jelen ügyben hozott ítéletet kihirdetik.
- 152 A Görög Köztársaság nem adott elő külön az átalányösszegekre vonatkozó érvelést. Mivel a Bizottság a számításai során ugyanazokat a kritériumokat – azaz a jogsértés súlyosságát és időtartamát – alkalmazta, mint amelyeket a kényszerítő bírság számításánál használt, figyelembe kell venni a Görög Köztársaság által a kényszerítő bírsággal kapcsolatban ismertetett érveket.

A Bíróság álláspontja

- 153 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság az érintett területen rendelkezésére álló mérlegelési jogkörének gyakorlása során jogosult halmazatban kiszabni kényszerítő bírságot és átalányösszeget (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, EU:C:2015:358, 96. pont).
- 154 Az átalányösszeg megfizetésére való kötelezésre, és adott esetben ezen összeg megállapítására minden egyes esetben a megállapított kötelezettségszegés jellemzőivel, valamint az EUMSZ 260. cikk alapján megindított eljárásban érintett tagállam által tanúsított magatartással összefüggő, releváns tényezők összessége alapján kell, hogy sor kerüljön. E tekintetben az említett rendelkezés széles mérlegelési jogkört biztosít a Bíróság számára annak eldöntésében, hogy kiszab-e, vagy sem, ilyen szankciót, és adott esetben annak összege megállapításában (2018. december 2-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-196/17, EU:C:2014:358, 97. pont).
- 155 A jelen ügyben a kötelezettségszegés megállapítását eredményező jogi és ténybeli elemek összessége arra utal, hogy a hasonló uniós jogsértések jövőbeni megismétlődésének hatékony megakadályozása olyan visszatartó erejű intézkedés elfogadását kívánja meg, mint az átalányösszeg kiszabása.
- 156 E körülményekre tekintettel a Bíróság feladata, hogy mérlegelési jogkörének gyakorlása keretében oly módon határozza meg ezen átalányösszeget, hogy az egyrészt a körülményeknek megfelelő, másrészt pedig az elkövetett jogsértéssel arányos legyen (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2015:358, 99. pont).

- 157 Az e tekintetben releváns tényezők közé tartozik többek között a megállapított jogsértés súlya, és azon időtartam, amelynek során e jogsértés az azt megállapító ítélet kihirdetése óta fennállt (2018. május 31-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-251/17, nem tették közzé, EU:C:2018:358, 100. pont).
- 158 A jelen esetben figyelembe veendő körülmények többek között a jelen ítélet 120–142. pontjában szereplő, a jogsértés időtartamával és súlyával, valamint a szóban forgó tagállam fizetési képességével kapcsolatos megfontolásokból erednek.
- 159 A fenti megfontolások összességére tekintettel a Bíróság megítélése szerint a jelen ügy körülményei megfelelő értékelésének minősül, ha a Görög Köztársaság által fizetendő átalányösszeget 10 000 000 euróban állapítja meg.
- 160 Következésképpen a Görög Köztársaságot kötelezni kell arra, hogy fizessen 10 000 000 euró átalányösszeget a Bizottságnak.

A költségekről

- 161 Az eljárási szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bíróság a peresztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Görög Köztársaságot, mivel a kötelezettségszegés megállapítást nyert, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Görög Köztársaság – mivel a Bizottság által 2014. november 27-én kibocsátott felszólító levélben meghatározott határidő lejártáig nem tette meg a 2012. június 28-i Bizottság kontra Görögország ítéletben (C-485/10, nem tették közzé, EU:C:2012:395) foglaltak teljesítéséhez szükséges valamennyi intézkedést – nem teljesítette az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.**
- 2) **A Bíróság kötelezi a Görög Köztársaságot, hogy fizessen az Európai Bizottságnak 7 294 000 euró összegű kényszerítő bírságot a jelen ítélet kihirdetésének napjától a 2012. június 28-i Görögország kontra Bizottság ítélet (C-485/10, nem tették közzé, EU:C:2012:395) végrehajtásának napjáig tartó időszak minden félévére.**
- 3) **A Bíróság kötelezi a Görög Köztársaságot, hogy fizessen az Európai Bizottságnak 10 000 000 euró átalányösszeget.**
- 4) **A Bíróság a Görög Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások

i – A jelen szöveg kulcskifejezéseket tartalmazó részében és 155. pontjában, valamint rendelkező részében az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.